



Avrupa'nın Kalbinde Bir Terör Örgütü: PIRA

Avrupa'nın Kalbinde Bir Terör Örgütü: PIRA[1]

Görkem ÇALIŞKAN

Geçici İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (Provisional Irish Republican Army - PIRA), 1969 yılında IRA'dan ayrılarak kurulmuş etnik ve dini motivasyonları bir arada taşıyan bir terörist örgüttür. Örgütün genel amacı İrlandalıları tek bir çatı altında toplamaktır. Örgütün adının "geçici" olmasının sebebi ise amaçlarını gerçekleştirdikten sonra tekrardan IRA ismine dönecek olmalarıdır (Demir, 2017).

PIRA'yı anlamak için önce IRA'nın ortaya çıkış sebeplerini anlamak gerekmektedir. PIRA'nın öncülü IRA'nın ortaya çıkış sebebi İrlandalıların yüzyıllarca süren etnik ve dini ayrımcılığa uğramalarıdır. 12. yüzyılda İngiltere sömürgecilerine olan İrlanda, 16. yüzyılda İspanya ve İngiltere'nin sömürge yarışı arasında sıkışıp kalmıştır. İspanya'nın adada ayaklanma kışkırtmaları, adaya İngiltere tarafından Protestanların yerleştirilmesine ve onlara toprak verilmesine neden olmuştur (Aktoprak, 2015).

Bu yıldan sonra Katolikler adada azınlık haline getirmeye çalışılmıştır. Özellikle 1690 yılında adadaki toprakları Katoliklere vermek isteyen Kral James ile buna karşı çıkan Protestanların kral olmasını istediği William Orange'ın Boyne Muharebesi ve Orange'ın kazanması, Protestan hâkimiyetini arttırmıştır (Demir, 2017). 17. yy da İngiltere'de de bölünmelerin olduğu dönemdir. Kralçılar ve Sadıklar olarak ayrılan halk aynı zamanda Katolikler ve Protestanlar olarak da ayrılmıştır (Jackson, 2005) 1800 yılında ise Birleşme Akti ile İrlanda İngiltere ile birleşti ve Büyük Britanya ve İrlanda Krallığı adını aldı (Aljazeera, 2013).

1845-1852 yılları arasında ülkede Büyük Kıtlık ya da Patates Kıtlığı da denilen bir kıtlık yaşandı. Bu kıtlık sonucu bir milyon kişi ölmüş ve göçler yaşanmıştır (Aljazeera, 2013). Bu göçler genellikle ABD'ye olmuştur. ABD'ye göçen İrlandalıları burada Genç İrlandalıları kurdu. Bu Genç İrlandalıları 1858 yılında kurulan İrlanda Cumhuriyetçi Kardeşliği (IRB)'nin kurulmasına ön ayak oldular (Demir, 2017).

IRB, 1916 yılında Paskalya ayaklanmasını gerçekleştirmiştir (BBC News Türkçe, 2011). 1917 yılında ise Dublin'de Geçici İrlanda Cumhuriyeti ilan edilip silahlı kanadı IRA kurulmuştur. Akabinde Protestanlar da Ulster adı altında birleşmiştir (Demir, 2017). Bu olayların üzerine 1920 yılının Aralık ayında Kuzey İrlanda rejimi Londra'ya bağlanmış ve Belfast'ta kendi parlamentoları olan Stormont'da Londra'nın yasalarını uygulamışlardır (Bosi, 2012). Bu yasaya karşı ayaklanmalar daha da artmış ve Birleşik Krallık, İrlandalıları ile anlaşma yapmak istemeleri üzerine 1921'de İngiliz-İrlanda Barış Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma sonunda Birleşik Krallık, Kuzey İrlanda'nın tanınmasına karşılık güneydeki devleti tanımıştır (Demir, 2017). 26 eyaletten oluşan Serbest İrlanda ve 6 eyaletten oluşan Kuzey İrlanda kurulmuştur (Cowell-Meyers & Arthur, 2019). Fakat bu anlaşma iç savaş fitillemiştir.

1949 yılında Serbest İrlanda, Commonwealth'den ayrılarak İrlanda Cumhuriyeti'ne dönüşmüştür. Katoliklerin ayrımcılığa uğramaları devam etmiş ayrıca Ulster Kraliyet Birimi'nin karşı hareketleri şiddetin artmasına neden olmuştur. IRA ve siyasi kanadı Sinn Fein'in pasif politikaları IRA'nın bölünmesine ve PIRA'nın ortaya çıkmasına neden olmuştur (Demir, 2017).

PIRA Terör Örgütü

1969 yılında IRA'nın içinden çıkan PIRA'nın nihai amacı İngiltere'den bağımsız olmak ve İrlandalıları tek bir çatı altında toplamaktır. PIRA'nın amaç ve stratejileri Yeşil Kitap (*The Green Book*) içinde belirtilmiştir. Yeşil Kitap'ta taktik olarak Kuzey İrlanda'ya ekonomik alanda zarar vermenin önemli olduğu vurgusu yapılmıştır. Ayrıca yabancı işgalcileri ve işbirlikçilerine karşı mücadele ettiğini ifade eden PIRA, üyelerine yol göstermek amacıyla bu kitapçıyı yayınlamıştır. Kitapta gizliliğe vurgu yapan PIRA, üyelerin ailelerine bile PIRA üyesi olduklarını söylememesi gerektiğini vurgulamıştır (CAIN Web Service, 2019).

Yeşil Kitapta PIRA'nın içinde itaatın esas olduğu ve macera uğruna katlanılabilecek bir örgüt olmadığı vurgusu yapılmaktadır (Balci, 2017). Uzun savaş stratejisini benimseyerek düşmanı yıpratmak, finansal çıkarlarını hedef almak ve düşmanın yönetemez haline getirmek amacıyla olmuştur. Yeşil Kitap'ta ayrıca örgüt üyesinin yakalanması ihtimalinde yapması gereken talimatlar verilmiştir. Halkın IRA'ya olan desteğini arttırmak için halka Birleşik Krallık'ın yaptığı muamelelerin anlatılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca PIRA propaganda faaliyetleri yürüterek Tanıtım Departmanı "*An Phoblacht*" gazetesinde ne zaman ve neden bireysel katılım olacağı bilgileri vermiştir (Gill & Horgan, 2013).

Terör örgütü PIRA birçok olayda yer almıştır. Özellikle Short Strand Mahallesi'ndeki Protestan ve Katolik çatışmasında Katolikleri savunmuştur (Demir, 2017). 30 Ocak 1972 tarihinde Derry'de ki Katolik halkın gösterileri sırasında Birleşik Krallık askeri müdahalede bulunmuş ve 13 sivil öldürülmüştür. PIRA buna misilleme olarak Kanlı Cuma olarak adlandırılacak eylemi gerçekleştirmiş ve Belfast'ta 26 ayrı yerde bomba patlatarak 9 kişinin ölümüne ve 130 kişinin yaralanmasına yol açmıştır (Faith, 2019).

PIRA, Birleşik Krallık'ın zorlayıcı terörizmle mücadele yöntemleri ile karşılaşsa da eylemlerine devam etmiştir. Örgüt 1979 yılında Başbakan Thatcher'ın destekçisi milletvekili Airey Neave'e bombalı araçla saldırı düzenleniş ve Neave, hayatını kaybetmiştir. Bu da Thatcher'ın o dönem daha sert bir duruş almasına ve o dönemki hapisane eylemlerini gözmezden gelmesine yol açmıştır (Selçuk, 2013). Örgüt bu dönem cezaevinde açlık grevleri düzenlemiştir. Bu cezaevi protestolarında PIRA örgütü üyesi olarak tutuklanmış olan Kuzey İrlanda milletvekili Bobby Sands'ın açlık grevi danga vurmuştur. Bu açlık grevini amacı İngiltere'nin hapisane kararlarına yönelik yapılmıştır. 5 Mayıs 1981 yılında Bobby Sands 65 günlük grevinin sonunda ölmüştür (Bobby Sands Trust, 2021). Örgüt suikast eylemlerine de devam etmiştir. 1984 yılında Thatcher'a bombalı suikast girişiminde bulunsada Thatcher bu saldırıdan kurtulmuştur (BBC News Türkçe, 2013).

1972 yılında ilk kez Birleşik Krallık hükümeti PIRA ile gizli görüşmeler gerçekleştirmeye başlamıştır. Bu süreç ara ara baltalanmasına rağmen Tony Blair döneminde Kanlı Pazar'da IRA'nın Derry'deki ismi olan Martin McGuinness ile görüşülmüştür (Democratic Progress Institute, 2013). Görüşmeler somut bir başarıya ulaşamamış, PIRA eylemlerine devam etmiştir.

1997 yılında Tony Blair'ın başbakan olmasıyla görüşmeler tekrardan başlamıştır. 1998 yılında Hayırlı Cuma Anlaşması imzalanmıştır. Kuzey İrlanda sorunundaki taraflar olan İngiltere, İrlanda ve siyasi kanat Sinn Fein ile Ulster Birlikçi Partisi ve Kuzey İrlanda Sosyal Demokrat İşçi Partisi arasında imzalanmış ve silahların bırakılıp siyasi çözümde karar kılınmıştır (Aljazeera, 2013) Anlaşmaya göre PIRA silah bırakacak, İngiltere tutuklu PIRA üyelerini bırakacak ve Kuzey İrlanda'dan askerlerini çekecektir (Hamsici, 2013).

2005 yılında ise tarafların silah bırakmalarında anlaşıldığı için PIRA eylemlerine son vermiştir. 2007 yılında Kuzey İrlanda'da Protestanlar ve Katolikler ortak bir hükümet kurmuşlardır (Hamsici, 2013). Birleşik Krallık ise 2007 yılında adadan askerlerini çekmiştir. Barış görüşmelerinde rol alan Sinn Fein ise siyasal hayatına devam etmiştir. Anlaşmaya rağmen hala günümüzde parlamentoda anlaşmazlıklar yaşanmaktadır. Ayrıca anlaşma sonrası Real IRA anlaşmayı imzalayanları hain olarak ilan etmiştir. Silah bırakmaya yanaşmayanlar Yeni IRA'yı kurarak eylemler gerçekleştirmişlerdir. 2019 yılında Yeni IRA, bir gazeteciyi öldürerek bunu bir gazeteye itiraf etmiştir (Sputnik News, 2019).

Sonuç olarak PIRA terörizmi halkın da desteği ile uzun yıllar eylemlerine devam etmiştir. Hem Protestanlar ile çatışmalar hem de İngiltere'nin terörizmle mücadelede zorlayıcı stratejileri PIRA'ya desteğin artmasında önemli bir etkidir. Halkın elinden toprakları, siyasi hakları alınmış, çok sayıda insan hayatını kaybetmiştir. Özellikle yaşadıkları öfke, haksızlık ve yoksunluk duygusu nesilden nesile aktarılmış ve bu da halkın radikalleşmesine neden olmuştur. PIRA terör örgütü bu hassasiyetleri çok iyi kullanmış, kimlik vurgusunu dinç tutarak kendisine verilen halk desteğini sürdürmüştür. PIRA, her ne kadar silah bırakıp anlaşsa da Kuzey İrlanda'da sorunlar devam etmiştir. Silah bırakanları hain olarak gören Yeni IRA ortaya çıkmıştır. Bu da Moghaddam (2005)'in adalet, haksızlık ve yoksunluk duygusunun giderilmediği sürece terörizme katılımın devam edeceği söyleminin haklılığını ortaya koymaktadır.

Kaynakça

CAIN Web Service. (2019, 06 02). Text of Irish Republican Army (IRA) 'Green Book' (Book I and II) : https://cain.ulster.ac.uk/othelem/organ/ira/ira_green_book.htm adresinden alındı

Aktoprak, E. (2015). Din ve Millet: Kuzey İrlanda'da Bir Azınlık Milliyetçiliği Olarak Katoliklik. *Alternatif Politika*, 329-350.

Aljazeera. (2013, Aralık 13). Ülke profili: İrlanda: <http://www.aljazeera.com/tr/ulke-profil/ulke-profil-irlanda>, Erişim Tarihi:05.03.2021 adresinden alındı

Balcı, Ç. (2017). İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu Yeşil Kitabı (İRA GREEN BOOK) Karşı İstihbarat ve Örgütsel prensipler. Ankara, Kızılay, Türkiye.

BBC News Türkçe. (2011, Mayıs 16). İngiltere- İrlanda ilişkilerinin sorunlu tarihi: https://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/05/110516_queen_ireland, Erişim Tarihi: 05.03.2021 adresinden alındı

BBC News Türkçe. (2013, Nisan 8). Margaret Thatcher: Dünyanın 'Demir Leydi'si: https://www.bbc.com/turkce/ozeldosyalar/2013/04/130408_thatcher_obit, Erişim Tarihi: 05.03.2021 adresinden alındı

Bobby Sands Trust. (2021). Bobby Sands: <https://www.bobbysandstrust.com/>, Erişim Tarihi: 05.03.2021 adresinden alındı

Bosi, L. (2012). Explaining Pathways to Armed Activism in the Provisional Irish Republican Army, 1969-1972. *Social Science History*, 347-390.

Cowell-Meyers, K., & Arthur, P. (2019, 12 16). Irish Republican Army. *ENCYCLOPEDIA BRITANNICA*: <https://www.britannica.com/topic/Irish-Republican-Army> adresinden alındı

Demir, C. K. (2017). Sebeplerinden mücadele yöntemlerine etnik ayrılmış terörizm ETA, PIRA, PKK. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.

Democratic Progress Institute. (2013). Hayırlı Cuma Anlaşması. Londra, Birleşik Krallık. <https://www.democraticprogress.org/wp-content/uploads/2014/02/TURKISH-PDF.pdf> adresinden alındı

Faith, P. (2019, 5 15). Irish Republican Army. History: <https://www.history.com/topics/21st-century/irish-republican-army> adresinden alındı

Gill, P., & Horgan, J. (2013). Who Were The Volunteers? The Shifting Sociological and Operational Profile of 1240 Provisional Irish Republican Army Members. *Terrorism and Political Violence*, 435-456.

Hamsici, M. (2013, Ocak 15). BBC Türkçe. Kuzey İrlanda deneyimi: 25 yıllık çatışma, 13 yıllık barışma: https://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/01/130115_peace_process_8 adresinden alındı

Jackson, B. (2005). *Aptitude for Destruction- Volume 2: Case Studies of Organizational Learning in Five Terrorist Group*. Provisional Irish Republican Army. California: Rand Corporation.

Moghaddam, F. M. (2005). The Staircase to Terrorism A Psychological Exploration. *American Psychologist*, 161-169.

Sabah. (2009, Temmuz 31). Hayırlı cuma nedir?: https://www.sabah.com.tr/gundem/2009/07/31/hayirli_cuma_nedir, Erişim Tarihi: 05.03.2021 adresinden alındı

Selçuk, S. (2013, Nisan 9). Dünya tarihine atılmış bir virgül: Margaret Thatcher. *Hürriyet*: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/dunya-tarihine-atilmis-bir-virgul-margaret-thatcher-22995673>, Erişim Tarihi: 05.03.2021 adresinden alındı

Sputnik News. (2019, 4 23). Yeni IRA: Gazeteci McKee'in Öldürülmesinin sorumluluğunu Üstleniyoruz, Özir Dileriz: <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201904231038846783-yeni-ira-gazeteci-mckeeinin-oldurulmesinin-sorumlulugunu-ustleniyoruz-ozur-dileriz/> adresinden alındı

[1] Atf için: Çalışkan, G. (2021). Avrupa'nın Kalbinde Bir Terör Örgütü: Geçici İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu – PIRA. Erişim adresi: <https://www.teram.org/icerik/avrupa-nin-kalbinde-bir-teror-orgutu-gecici-irlanda-cumhuriyetci-ordusu-pira-121>